

ВИКОРИСТАННЯ ПІСЕНЬ ЯК МНЕМОНІЧНИЙ ПРИЙОМ ПРИ ВИВЧЕННІ ГРАМАТИКИ У ШКОЛІ

Коваленко І.Ю., Баранова С.В.
Сумський державний університет

У даній статті досліджено метод використання пісень як мнемонічний прийом при вивченні граматики у школі. Подано чітку дефініцію мнемотехніки. Визначено методи та прийоми впровадження іноземної пісні як мнемонічного прийому в навчальний процес. На основі ілюстративних джерел описано завдання до різних пісенних матеріалів та визначено мету їх подачі на уроці. Зазначено актуальність і важливість подальшого вивчення та використання іноземних пісень на уроках.

Ключові слова: мнемотехніка, іноземна пісня, пісенний матеріал, мнемонічний прийом.

Постановка проблеми. На сьогодні значна роль у освіті відводиться інноваційним технологіям, які урізноманітнюють процес навчання та роблять його не лише цікавим, а й інформативним та ефективним. Одним із таких інноваційних методів є мнемотехніка.

Вивчення іноземної мови за допомогою пісень є дієвим методом розвитку сприйняття мови на слух, вимови, граматики, а, головне, є чудовим способом поповнення словарного запасу. Доведено, що музика має безпосередній вплив на праву півкулю мозку, а мовлення (текст пісень) – на ліву. Існує навіть ряд шкіл, у яких всі уроки присвячені саме вивченню пісень та співам у караоке.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато дослідників, зокрема, О. В. Котенко, [6, с. 14] та О. М. Семеняга [9, с. 45] вважають, що такий важливий жанр, як пісня, може як точно, так і образно відображати різні аспекти соціального життя народу саме тієї країни, мова якої вивчається в школі, завдяки тому, що в ній наявний вербальний контекст. Пісня, як і всі витвори мистецтва, несе в собі комунікативну інформацію, тобто передає зміст тексту від автора до адресата. На відміну від навчального матеріалу, що має загальнокраїнознавчий характер, який у першу чергу, націлений на інформування читача або слухача, таким чином впливаючи на їх пам'ять та інтелект, пісні як країнознавчий матеріал впливають на емоції учнів та їх загальнохудожню пам'ять.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Актуальність даної теми стає більш значущою в наші дні, коли все більше молоді прагне вивчати англійську мову (тим більше, слухаючи популярні пісні). Але на сьогодні метод використання пісень на уроках іноземної мови, в основному, досліджується як мнемонічний прийом при вивченні нової лексики. Вивчення нового граматичного матеріалу за допомогою іноземних пісень є не лише мало дослідженим, але й недостатньо практикованим у навчальному процесі.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є дослідити загальні особливості використання іноземних пісень при вивченні граматики у школі, а її завданням – визначити основні методи та прийоми впровадження іноземної пісні як мнемонічного прийому в навчальний процес.

Виклад основного матеріалу. Мнемотехніка (від грецького слова «пам'ять») – це один із тих способів, який допомагає покращити засвоєння

нової інформації через свідоме створення асоціативних зв'язків шляхом використання спеціальних методів та прийомів [5, с. 71].

Мнемотехнічні прийоми, насамперед, застосовують для того, аби краще засвоювати складний чи об'ємний матеріал, що не має чітко фіксованих логічних зв'язків між його структурними елементами, з погляду учня, який запам'ятовує нову інформацію з метою подальшого її відтворення. Наприклад: таблиця неправильних дієслів з англійської мови, часові форми дієслів тощо.

Використовуючи метод мнемотехніки, можна запам'ятовувати різну текстову інформацію: новий лексичний та граматичний матеріал, терміни, тексти пісень, уривки з художніх творів тощо.

Сформовані за допомогою використання мнемотехнічних прийомів штучні асоціації будуть засвоюватися набагато швидше та легше. Прийом мнемотехніки допомагає покращити такі показники, як об'єм і точність вивчення матеріалу, розвитку асоціативно-пізнавальних процесів, а також допомагає навчитися якомога точніше відтворювати новий матеріал під час навчального процесу.

Мистецтво запам'ятовувати набуло популярності ще за дописемних часів. Так, шамани, музиканти, жерці, торговці, ремісники, оповідачі та багато різних людей інших сфер діяльності мали запам'ятовувати велику кількість інформації. Навіть коли з'явилася писемність, важливість ефективного запам'ятовування залишилася такою ж актуальною. Невелика кількість книг, дорогі писемні матеріали, занадто об'ємні книги, низький рівень освіти – всі ці фактори спонукали людей вчитися запам'ятовувати інформацію. Звісно, неможливо точно довести той факт, що мнемотехнічні прийоми існували за тих часів, але логічним буде припущення, що вони існували.

Учені та вчителі-практики зазначають, що іншомовна пісня – це один із найефективніших способів, який формує іншомовну компетенцію, особливо серед учнів початкової школи. Котенко О. В. пропонує ряд переваг, які виникають при використанні пісенного матеріалу на уроках [6, с. 17]:

1) Учні можуть запам'ятати пісню швидше та легше, ніж дорослі. Отже, новий лексичний та граматичний матеріал засвоюється з такими самими темпами.

2) Іншомовна пісня – це один із засобів, які формують фонетичні навички (ритм, наголос, артикуляцію, інтонацію), оскільки пісня є природним та ефективним способом чути вимову,

правильні наголоси у словах, інтонацію та артикуляцію, а це, у свою чергу, допомагає удосконалити мовні навички.

3) Іншомовна пісня допомагає розширювати кругозір учнів, формуючи їх країнознавчу та лінгвокраїнознавчу компетенцію.

4) Іншомовні пісні сприяють розвитку як підготовленого, так і спонтанного мовлення дітей.

5) Пісня є чудовим засобом релаксації та медитації (підготовки до уроку чи фізичної хвилини).

Вищезазначені переваги вказують на той факт, що в залежності від встановленої мети уроку, іноземні пісні можна використовувати протягом різних його етапів:

1) для проведення фонетичних розминок чи вправ на початку уроку;

2) на етапі введення та в процесі закріплення граматичних навичок, отриманих протягом попередніх;

3) протягом будь-якого з етапів уроку, використовуючи іноземну пісню як стимулювання розвитку граматичних навичок;

4) як відпочинок (фізкультхвилинка) протягом уроку та наприкінці занять [беспала].

Існує три етапи роботи над пісенним матеріалом [2, с. 28]:

1) підготовка до прослухування іноземної пісні (Pre-listening);

2) прослухування пісні (While-listening);

3) робота з матеріалом після прослухування (After-listening).

Учитель пропонує ряд завдань протягом кожного з етапів роботи. Під час першого етапу вчитель має якомога логічніше поєднати пісенний матеріал з планом уроку, повідомити конкретну інформацію про пісню (підготувавши таким чином учнів до роботи з матеріалом), пояснити основний зміст, а також історію створення пісні (за необхідністю).

Другий етап роботи з іноземною піснею – це залучення учнів до прослуховування та виконання запропонованих вчителем завдань. Інструктаж перед виконанням завдань має бути чітким та логічно викладеним:

1) прослухайте пісню і розташуйте слова в правильному порядку (Listen and order the words in lines). Саме завдання полягає в тому, що учням пропонується текст пісні, в якому слова знаходяться в довільному порядку. У свою чергу, учні мають розставити слова на свої місця;

2) прослухайте пісню і розташуйте рядки в правильній послідовності (Listen to the song and order the lines). Завдання є аналогічним до першого: дітям пропонується текст пісні, в якому рядки знаходяться в довільному порядку. Учні мають розставити рядки так, як вони звучать у пісні;

3) прослухайте пісню та поставте дієслова в правильній граматичній формі (Put the verbs in right grammatical form). Учитель пропонує текст пісні, де усі дієслова мають інфінітивну форму;

4) прослухайте пісню та виправте граматичні помилки (Correct the grammatical mistakes). Учні пропонується граматично неправильний текст. Завданням є не лише уважно прослухати текст пісні, а й застосувати свої навички з граматики у тих випадках, коли не вдається детально запам'ятати текст пісні.

Для використання методики застосування іноземної пісні на уроці необхідно попередньо вести матеріал, активізувати його та закріпити лексико-граматичний контент.

Наступні два-три уроки вчитель може запропонувати учням повторити слова пісні кілька разів, аби граматичні конструкції, які звучать у її словах запам'яталися надовго. Таким чином, учні будуть готові до введення нового граматичного матеріалу, або ж просто повторять вивчені раніше правила.

При введенні нового граматичного матеріалу учні легко впізнають ті граматичні структури, які вони чули раніше в пісні, що значно полегшить закріплення нового граматичного матеріалу. Наприклад, при вивченні алфавіту для початкового рівню [3]:

The Alphabet Song
A, B, C, D, E, F, G, H,
I, J, K, L, M, N, O, P,
Q, R, S, T, U, V, W and X, Y, Z
Happy, happy we shall be
When we learn our ABC's

Пісня допомагає учням у найбільш цікавій для них формі повторити і запам'ятати букви в тій послідовності, в якій вони розташовані в алфавіті.

Розглянемо ще один приклад [3]:

What can we do for you, Mum?
What can we do for you?
What can we do? What can we do?
What can we do for you, Mum?

За допомогою даної пісні учні легко та мимовільно завчають модальні дієслова. Дану пісню можна використовувати на уроках як прийом фонетичної зарядки.

Учні швидко запам'ятають порядок слів у спеціальних питаннях у теперішньому доконаному часі, якщо вивчити з ними пісню «Where have you been?»:

Where, where have you been?
What, what, what, what have you seen?
What, what, what, what have you done?
Have you had a lot of fun?

Використовуючи пісенно-музичний матеріал, учитель має змогу (економлячи час уроку) вводити нову граматику, використовуючи наочні засоби, спрямовані на кілька сприйняттєвих каналів одразу. Аудіали чудово сприймають музику і пісні, а якщо пісню супроводжувати рухами, то кінестетики також з легкістю запам'ятають нову інформацію [1, с. 144]. Підготувавши попередньо наочний матеріал у вигляді фото чи малюнків, учитель допоможе візуалам краще засвоїти урок.

Дана методика називається комплексною подачею матеріалу, яка, у свою чергу, сприяє кращому запам'ятовуванню усіх учнів класу, а також може розвивати в дітей ті сприйняттєві канали, які раніше були у них недостатньо розвинутими. Маючи перед собою звичний для себе ілюстративний матеріал, в учнів-візуалів мимовільно розвиватиметься слуховий канал, оскільки вони періодично слухатимуть музику, яку супроводжує даний ілюстративний матеріал.

Виконуючи танцювальні рухи чи граючи в ігри під музикальний супровід, кінестетики запам'ятають значно більший об'єм нової граматичної інформації.

Говорячи про розвиток довготривалої пам'яті, психологами доведено, що людина гарно пам'ятає те, що вона пережила емоційно. Діти люблять співати і танцювати, а тому будь-який граматичний матеріал, що пов'язаний з особистими емоціями, буде гарно запам'ятовуватися [4, с. 62].

Наприклад, зворот «to be going to» можна подати як новий граматичний матеріал за допомогою пісні, де використовуються вже знайомі учням дієслова і конструкція [7, с. 48]:

*I am going to be,
I am going to see,
I am going to visit,
I am going to meet.*

Refrain:

*Karavay, karavay
Whom you like вибирай.
Choose, choose, choose, choose,
Whom you like, please, choose.
I am going to show,
I am going to take,
I am going to promise,
I am going to make.*

У майбутньому, коли учні почнуть вивчати дану конструкцію, у їх пам'яті мимовільно з'явиться ця пісня, що значно полегшить подальший процес навчання як для вчителя, так і для учнів. По-перше, коли граматичний матеріал є знайомим для дітей, долається психологічний бар'єр, зникає невпевненість, нахшталт: «Чи зможу я розібратися в таких об'ємних та складних граматичних правилах?» По-друге, ще до введення нової граматики на уроці, учень підсвідомо буде вже знайомим ще з тією чи іншою граматичною конструкцією, тобто діти матимуть базові навички її вживання як на письмі, так і в усному мовленні.

По-третє, говорячи про пояснення складного та об'ємного матеріалу, завжди існує необхід-

на можливість зробити розрядку, паузу. Тому, у даному випадку, прослуховування веселої пісні буде доцільним. Наприклад, можна використовувати наступні пісні: «*Snowman*» («*I wish I were a snowman...*»), «*What are little boys made of?*», «*The beaches of Mexico*» («*Have you ever seen the beaches of Mexico?*») [10, с. 13].

Висновки і пропозиції. Іноземні пісні надають значні можливості для розвитку дітей, а текст пісні є ефективним засобом не лише для збільшення словникового запасу, а й для закріплення вивченого граматичного матеріалу та підготовки до подачі нової інформації в майбутньому.

Пісні допомагають прищеплювати необхідні учням та дорослим моральні якості, розширювати їх кругозір, оскільки таким чином вони знайомляться з особливістю культури країни, звідки інтерес зацікавити учнів та зосереджують їх увагу на вивченні іноземної мови. Пісні з веселою мелодією та простим текстом викликають позитивні емоції в учнів, сприяючи значно кращому сприйняттю та засвоєнню нового граматичного матеріалу. Використовуючи іноземні пісні на уроках, учитель допомагає дітям розвивати всі види пам'яті.

На пісенній основі непомітно і в невимусненій обстановці граматичний матеріал, безумовно, запам'ятовується легше і швидше, засвоюється міцніше і відкладається в довготривалій пам'яті учнів. Завдяки музиці створюється сприятливий психологічний клімат на уроці, підвищується емоційний тонус. Однак слід пам'ятати про те, що музика – не самоціль і не розвага на уроці іноземної мови. Вона повинна природним чином уплітатися в сюжет уроку і сприятливо впливати на мотиваційну сферу учнів.

Завдання вчителя при навчанні іноземної мови – захопити, а не розважити; розвинути, а не сухо подати матеріал.

Список літератури:

1. Вахромеев В.А. Элементарная теория музыки / В.А. Вахромеев // Москва: Изд-во «Музыка», 2004. – 235 с.
2. Гебель С.Ф. Использование песни на уроке иностранного языка / С.Ф. Гебель // ИЯШ – 2009. – № 5 – С. 28-30.
3. Василевский И. Запоминание иностранных слов: метод фонетических ассоциаций. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: – <http://www.vasilevsky.net/metod-foneticheskikhassociacij>
4. Дарвина В.Г. Развитие творческих способностей учеников на уроках английского языка // Английский язык и литература. – 2003. – № 8. – 112 с.
5. Зиганов М.А. Мнемотехника. Запоминание на основе визуального мышления / Марат Зиганов, Владимир Козаренко. – М.: Школа рационального чтения, 2000 г. – 150 с.
6. Котенко О.В. Методика навчання іноземних мов у початковій школі: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.В. Котенко, А.В. Соломаха [та ін.]. – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. – 356 с.
7. Никитенко З.Н. Аутентичные песни как один из элементов национально-культурного компонента содержания обучения иностранному языку на начальном этапе / З.Н. Никитенко, В.Ф. Аитова, В.М. Аитова // Иностранный язык в школе. – 1996. – № 4. – 54 с.
8. Поссин В. Как развить суперпамять / В. Поссин; пер. с нем. Е. Банзелюка – М.: ООО «Издательство Астрель», 2004. – 155 с.
9. Семеняга О.М. Использование аутентичных материалов для развития умений вещания // Английский язык и литература. – 2003. – № 22, 23.
10. Шостак Т.Г. Стихи, песни и рифмовки для школьных уроков // English – 2001. – № 1. – 92 с.

Коваленко И.Ю., Баранова С.В.

Сумский государственный университет

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПЕСЕН КАК МНЕМОНИЧЕСКИЙ ПРИЁМ ПРИ ИЗУЧЕНИИ ГРАММАТИКИ В ШКОЛЕ

Аннотация

В данной статье исследован метод использования песен как мнемонический прием при изучении грамматики в школе. Подана четкая дефиниция мнемотехники. Определены методы и приемы введения иностранной песни как мнемонического приема в учебный процесс. На основе иллюстративных источников описано задания к различным песенным материалам и определены цели их подачи на уроке. Указано актуальность и важность дальнейшего изучения и использования иностранных песен на уроках.

Ключевые слова: мнемотехника, иностранная песня, песенный материал, мнемонический приём.

Kovalenko I.Yu., Baranova S.V.

Sumy State University

THE USE OF SONGS AS A MEMONIC METHOD DURING THE STUDYING OF GRAMMAR AT SCHOOL

Summary

In this article the method of using songs as a mnemonical device during the studying of grammar at school is investigated. Its distinct definition is given. The methods of a foreign song as a mnemonic devices introduction in the educational process are defined. On the basis of illustrative sources, the tasks for the various song materials are described and the purposes of their presentation at the lesson are defined. The relevance and importance of further studying and using of foreign songs in the classroom is indicated.

Keywords: mnemotechnics, foreign song, song material, mnemonical method.